

Ma'rufjonova Rohila Lutfulla qizi
Termiz Iqtisodiyot va Servis universiteti
"Pedagogika" kafedrasi o'qituvchisi
E-mail: marufjonovarohila69@gmail.com
Tel: +998996629969

UDK 373.211.24

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqot faoliyatini rivojlantirishning maqsad, vazifalari va shartlari

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha ta'lim muassasasida bolalarning kognitiv va tadqiqot faoliyatini rivojlantirishning maqsad, vazifalari va shartlari ochib berilgan. Bolalarning bilish vositalari va usullarini o'zlashtirish orqali atrofimizdagi olamni o'rganishga asosiy e'tibor qaratilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv va tadqiqot faoliyatini rivojlantirishning samarali usullari keltirilgan: yig'ish, loyiha usuli, muammoli o'qitish usuli, ijodiy vazifalarni belgilash, bolalar tajribalari. Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv rivojlanishi muammolarini hal qilish uchun mavzuni rivojlantirish muhitining xususiyatlari tavsiflangan

Kalit so'zlar: tadqiqotchilik, faoliyat, maqsad, vazifa, muloqot, ijodkorlik, qobiliyat, psixik jarayonlar, kognitiv faoliyat, tajribalar.

Маъруфжонова Рохила Лутфулла кизи

Термезский Университет экономики и сервиса

Преподаватель кафедры "Педагогика"

E-mail: marufjonovarohila69@gmail.com

Tel: +998996629969

Цель, задачи и условия развития исследовательской деятельности у детей дошкольного возраста

Аннотация. В статье раскрываются цели, задачи и условия развития познавательной и исследовательской деятельности детей в дошкольном образовательном учреждении. Основное внимание уделяется познанию окружающего мира путем освоения средств и методов познания детей. Представлены эффективные методы развития познавательной и исследовательской деятельности дошкольников: сбор, метод проектов, проблемный метод обучения, постановка творческих задач, детский эксперимент. Описаны особенности предметно-развивающей среды для

решения проблем познавательного развития детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: исследование, деятельность, цель, задача, общение, творчество, способности, психические процессы, познавательная деятельность, переживания.

Ma'rufjonova Rohila Lutfulla qizi
Termez University of Economics and service
Teacher of the Department "pedagogy"
E-mail: marufjonovarohila69@gmail.com
Tel: +998996629969

The purpose, objectives and conditions for the development of research activities in preschool children

Abstract. *The article reveals the goals, tasks and conditions for the development of children's cognitive and research activities in a preschool educational institution. The main focus is on learning the world around us by mastering the means and methods of children's cognition. Effective methods of developing cognitive and research activities of preschool children are presented: collection, project method, problem-based teaching method, setting creative tasks, children's experiments. The characteristics of the subject development environment to solve the problems of cognitive development of preschool children are described.*

Key words: *research, activity, goal, task, communication, creativity, ability, mental processes, cognitive activity, experiences.*

Maktabgacha ta'lim darajasida ta'lim faoliyatini tashkil etishni tartibga soluvchi asosiy hujjatlardan biri - ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarga qo'yilgan davlat talablari bu hujjat maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanish yo'nalishlarini (ta'lim sohalari) belgilaydi. Ulardan biri kognitiv rivojlanishdir. Kognitiv rivojlanish - bu atrofimizdagi dunyo haqidagi bilimlarni olish va hayotda qo'llash qobiliyatini rivojlantirish.

Atrofimizdagi dunyoni o'rganishga bo'lgan ehtiyoj genetik jihatdan belgilanadi. U I.P.Pavlov mutlaqo noilmiy deb atagan yo'naltiruvchi refleksga asoslangan: "Bu nima?" refleksi. (yoki kashfiyot refleksi). Yangi narsalarni o'zlashtirish istagi universal bo'lib, tadqiqot xatti-harakatlarida namoyon bo'ladi. Eksperimental xatti-

harakatlar - bu yangi ma'lumotlarni qidirishga qaratilgan xatti-harakatlar. Odamlarda u shaxsiy rivojlanish va o'z-o'zini rivojlantirishning eng muhim manbai hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolaning kashfiyot harakati dunyo haqidagi g'oyalarni olishning eng muhim manbaidir. Tadqiqot xulq-atvori asosida kognitiv-tadqiqot faoliyati rivojlanadi, uning davomida tadqiqot qobiliyatlari namoyon bo'ladi va rivojlanadi.

Bolaning kognitiv rivojlanishining kelib chiqishi dunyoni hissiy idrok etishda yotadi. Idrok asosida va harakatlar yordamida bolalar birinchi navbatda ob'ektlarning tashqi xususiyatlarini (ularning shakli, hajmi, rangi va boshqa tashqi xususiyatlarini aniqlash)ni o'rganadilar. Bu xususiyatlar bolalar xotirasida doimiy ravishda kengayib boruvchi, takomillashtiruvchi va farqlanadigan g'oyalar shaklida mustahkamlanadi. Kognitiv faoliyatda tajriba orttirish bilan birga, maktabgacha yoshdagi bolalar ob'ektlar va hodisalarning muhim xususiyatlarini aniqlay boshlaydilar: ob'ektlarning maqsadi va funksiyasi (ular nima uchun kerak, ulardan qanday foydalanish kerak), ob'ekt va guruh o'rtasidagi o'xshashlik va farqlar; va tasniflashni amalga oshiring. Bunday muammolarni hal qilish uchun endi faqat hissiy bilish yetarli emas, shuning uchun bolalar mantiqiy bilish elementlarini o'zlashtira boshlaydilar: taqqoslash, tahlil qilish, umumlashtirish va hokazo.. Tafakkurga asoslanib, maktabgacha yoshdagi bolalar allaqachon ob'ektlar va hodisalar o'rtasidagi aloqalarni tushunishga qodir bo'ladi. Shunday qilib, maktabgacha yoshdagi bolaning bilish jarayoni sensoran mantiqiygacha rivojlanadi.

Atrofimizdagi dunyo haqidagi ma'lumotlar turli shakllarda taqdim etiladi. Bu vizual ma'lumotlar (inson tomonidan yaratilgan ob'ektlar, jonli va jonsiz tabiat ob'ektlari),

obrazli ma'lumotlar (rasm, musiqa, haykaltaroshlik), ilmiy ma'lumotlar (belgilar, ramzlar, maketlar, diagrammalar) Har bir shakl boladan aniq bilish harakatlarini o'zlashtirishni talab qiladi va maktabgacha yoshdagi davrida bola turli xil bilish usullari va vositalarini o'zlashtiradi. Ular bolaga atrofidagi olamni o'rganishga, turli ma'lumotlarni olishda, kognitiv va shaxsiy muammolarni hal qilishda yordam beradi. Insoniyat uzoq vaqtdan beri atrofimizdagi dunyoni tushunishning ikkita asosiy usuliga ega: kuzatish va tajriba. I.P. Pavlovning ta'kidlashicha, kuzatish tabiat bizga nimani taqdim etayotganini to'playdi, eksperiment esa biz xohlagan narsani olishga imkon beradi.

Bu usullardan tashqari bola: nutq, tekshirish, modellashtirish, bilishning matematik usullarini (to'plam, hisoblash, o'lchash), mantiqiy bilish elementlarini (taqqoslash, tasniflash, qatorlashtirish) ham o'zlashtiradi. Bilishning asosiy vositalari: nutq, belgilar, qoidalar, modellar, o'lchovlar, me'yorlar.

Shunday qilib, kognitiv rivojlanish maqsadini ta'minlash uchun o'qituvchi quyidagi vazifalarni hal qiladi:

1. Bolalarning atrofdagi dunyoni tushunishga bo'lgan qiziqishini saqlab qolish va rivojlantirish, ularning kashfiyot xatti-harakatlarini namoyish etishni rag'batlantirish.

2. Bolalarning bilish vositalari va usullarini o'zlashtirish orqali atrofdagi dunyoga yo'nalishini rivojlantirishga ko'maklashish, kattalar bilan birgalikda va mustaqil kognitiv faoliyat tajribasini boyitish.

3. Dunyoqarashini kengaytirish, atrofimizdagi olam haqidagi fikrlarini aniqlashtirish, farqlash va boyitish, ularning nutqda va bolalar faoliyatining boshqa turida aks etishini rag'batlantirish.

4. Kognitiv faoliyatda sub'ektiv ko'rinishlarni (faollik, tashabbuskorlik, ijodkorlik), to'plangan tajribaga asoslangan kognitiv va shaxsiy muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish.

Ushbu vazifalar bolalar bog'chasining har bir guruhi uchun o'quvchilarning yosh imkoniyatlarini hisobga olgan holda belgilanadi.

Qiziqish, kuzatish va tajriba o'tkazishga doimiy intilish, yangi tajribalarga chanqoqlik an'anaviy ravishda bolalar xatti-harakatlarining eng muhim xususiyatlaridan hisoblanadi. Bola dunyoni tushunishga qat'iy qaror qiladi, u haqiqatan ham uni o'rab turgan hamma narsani bilishni xohlaydi, tadqiqot, qidiruv faoliyati uning tabiiy holatidir. Afsuski, ko'plab bolalarning tadqiqot faoliyati ulg'ayishi bilan kamayib boradi. A.I. Savenkov ta'kidlaganidek, kattalar qiyinchilik bilan lekin baribir bolaning bilimga bo'lgan istagini kamaytirishi, tajribasini cheklashi, kashfiyot harakatlariga urinishlariga o'zlari bilmagan holda to'sqinlik qilishlari mumkin. Bolaning qidiruv faolligini cheklash kognitiv tajribalariga to'sqinlik qilinishi bora-bora uning qiziqishlarini so'nishiga olib keladi.

Psixolog A.N.Poddyakov bolaning izlanish xulq-atvori va qiziqishining pasayishi sabablarini aniqladi: Izlanish xulq-atvori va qiziquvchanligini bostirishga global shaxsiy munosabatni shakllantirish ("Barcha narsani ushlab ko'rgani uchun

Azizbek qo‘lini kesib oldi”, “Mushukchamiz qiziquvchanligi uchun yo‘qolib qoldi”, “Hech qachon bilmagan ishingga aralashma”,

"Hech qachon keraksiz savollar berm" va hokazo.)

Bolani bu tarzda cheklash va harakatlariga to‘sqinlik qilish sababli uni atrof olamga bo‘lgan qiziqishiga va nazariy bilimlarini tajribalar orqali tasdiqlashga harakat qilishga salbiy munosabat shakllanadi.

Ba'zi o‘rinda ("bu xavfli", "bu odobsizlik"), ma'lum yoshdagi bolaga ("sen hali kichkinasan"), jinsda ("bu sen uchun emas") izlanishi, xulq-atvori va qiziqishning namoyon bo'lishiga salbiy munosabatni shakllantirish. Qizlar uchun", ijtimoiy mavqe ("bu ish senga to‘g‘ri kelmaydi"), qiziquvchanlik harakatlariga ("sen tinglay olmaysiz, qila olmaysan" va hokazo).

Tekshirish xulq-atvoriga bog‘liq bo‘lgan, vaziyatli va vaqtinchalik taqiqlar.

Ko'pgina o'qituvchilar va psixologlarning fikriga ko'ra, bolaning izlanish xulq-atvorini rivojlantirishning asosiy usuli - bu uning atrof-olamni o'rganishga bo'lgan o'z-o'zidan istagi asosida qurilgan o'z tadqiqot faoliyati. Bunday faoliyatning asosi bolaning yangi tajribalarga bo'lgan ehtiyoji bo'lib, avvalo qiziqish, so'ngra izlanuvchanlik va nihoyat, barqaror kognitiv qiziqish sifatida namoyon bo'ladi. Qidiruv faoliyati qanchalik xilma-xil va qizg'in bo'lsa, bola qanchalik ko'p yangi ma'lumot olsa, uning rivojlanishi tezroq va to'liqroq sodir bo'ladi. O'qituvchi bolalarning qiziqishini uyg'otsa, u izlanishga bo'lgan ehtiyojni yaratadi. Bolada turli xil narsalar va materiallar bilan harakat qilish imkoniyati mavjud; yangi, noma'lum narsalarni o'rganishga bo'lgan ichki istaklar bilan bog'liq motiv shakllanadi. Maktabgacha yoshdagi bola turli xil muammolarni mustaqil ravishda o'rganishni va yangi bilimlarni kashf qilishni o'rganadi, turli xil muammolarni birgalikda hal qilishda guruhda ishlash ko'nikmalariga ega bo'ladi.

Izlanish qobiliyatini saqlab qolish va yaxshilash uchun eng samarali vosita bolalarning izlanishlariga cheklovlarni imkon qadar kamaytirishdir. Ta'lim psixologiyasi va pedagogikasida maxsus atama mavjud - "izlanish va o'rganish". Bu bolaning atrof-muhitni mustaqil o'rganishga bo'lgan tabiiy istagi asosida qurilgan ta'limga yondashuvning nomi. Tadqiqot ta'limining asosiy maqsadi bolada inson madaniyatining har qanday sohasida mustaqil, ijodiy o'zlashtirish va yangi faoliyat usullarini qayta qurish qobiliyatini rivojlantirishdir.

To'plash, loyihalarni yakunlash va ayniqsa, eksperiment o'tkazishda bilim va tadqiqot faoliyatini rag'batlantirish va bu orqali bolalarning atrofdagi dunyo ob'ektlari va hodisalariga kognitiv qiziqishini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish mumkin.

Mashhur rus psixologi N.N. Poddyakov eksperiment faoliyatini bolalarning qidiruv faoliyatining asosiy turi sifatida belgilaydi, uning fikricha, maktabgacha yoshda etakchi faoliyat hisoblanadi. Bolalar eksperimenti bolalarning faol transformatsion faoliyati bo'lib, o'rganilayotgan ob'ektlarni sezilarli darajada o'zgartiradi (N.N. Poddyakov). Ushbu faoliyat kattalar tomonidan bir sxema yoki boshqa shaklda oldindan belgilanmaydi, lekin u ob'ekt haqida ko'proq ma'lumot olganligi sababli, maktabgacha yoshdagi bolaning o'zi tomonidan quriladi. Bolalar eksperimentining maqsadi ob'ekt haqida yangi bilim va ma'lumotlarni olishdir. Uning fikricha, bolalar eksperimenti bolalarning maktabgacha rivojlanishi davrida etakchi faoliyat ekanligini aytib o'tadi.

Bolalar eksperimenti nafaqat kognitiv jarayonlar va aqliy operatsiyalarni rivojlantirish, balki mustaqillikni, maqsadni belgilash, ob'ektlar va hodisalarni ma'lum bir natijaga erishish uchun o'zgartirish qobiliyatini shakllantirish uchun ham muhimdir. Bu bolaning chuqur shaxsiy tuzilmalariga ta'sir qiladigan his-tuyg'ularning boyligi bilan tavsiflanadi. Yangi ob'ektlarni mustaqil ravishda o'rganish jarayoni maktabgacha yoshdagi bolalarni, ayniqsa, ular nafaqat ushbu ob'ektlarni ko'rib chiqish va his qilish, balki ichki aloqalar va munosabatlarni tushunish uchun ularni o'zgartirish va o'zgartirishga qodir bo'lmaganda, ayniqsa, ularni o'ziga jalb qiladi.

Bolalar eksperimenti o'ta moslashuvchanligi bilan ajralib turadi, u faoliyat jarayonida bola kutilmagan natijalarga erishganda va natijada faoliyat yo'nalishini o'zgartirganda o'zini namoyon qiladi. Ob'ekt haqida yangi ma'lumotlar olinsa, bola yangi, murakkabroq maqsadlarni qo'yishi va ularni amalga oshirishga harakat qilishi mumkin. Shunday qilib, maqsadni belgilash harakatlari murakkablashadi va rivojlanadi.

Bolalar eksperimentida bolalarning o'z faoliyati eng kuchli namoyon bo'ladi, bu esa mustaqillik va ijodkorlikni rivojlantirishga olib keladi. Tajriba holati bolaga tengdoshlari va kattalar bilan muloqot qilish uchun katta imkoniyatlar beradi. Bunday holda, bola faoliyatda teng huquqli sherik sifatida harakat qilishi mumkin.

Sinov va xatolik bolalar eksperimentining zarur va muhim tarkibiy qismidir. Ularning mavjudligi, belgilangan maqsadga erishish uchun bolaning eski harakat

usulini sinab ko'rishga harakat qilishi, muvaffaqiyatsizlikka uchragan taqdirda uni birlashtirishi va qayta qurishi bilan izohlanadi. Shunday qilib, tajriba faoliyati bolaning o'zini o'zi rivojlantirish daqiqalarini o'z ichiga oladi.

Tajriba jarayonida bolalar turli material va moddalarni o'lchash, o'zgartirish harakatlarini o'zlashtiradilar, asboblarni (termometr, tarozi, oyna, magnit va boshqalar) bilan tanishadilar, o'quv kitoblaridan axborot manbai sifatida foydalanishni o'rganadilar.

Kuzatish tajribaga nisbatan atrof-muhitni tushunishning "ehtiyotkorlik" usulidir. O'qituvchi bolani nafaqat ob'ektga qarashga, balki unda sodir bo'layotgan o'zgarishlarni ham ko'rishga o'rgatishi muhimdir. Agar ob'ektlar statik bo'lsa va asta-sekin va sezilmas tarzda o'zgarsa, buni kuzatish juda qiyin.

Bolalar bog'chalarida "jonli" ob'ektlarni doimiy kuzatish qiyinchilik uyg'otsa, raqamli texnologiyalar yordamga kelishi mumkin. Misol uchun, agar siz bahorda maktabgacha yoshdagi bolalarga bir hafta davomida har kuni bir xil butaning novdasini suratga olishni buyursangiz va keyin kompyuterda ketma-ket joylashtirilgan fotosuratlarini solishtirsangiz, filialdagi barglarning gullash dinamikasi sezilarli bo'ladi. Bunday kuzatishlardan so'ng, ko'plab bolalarda atrof-muhitni, shu jumladan texnologiyalar yordamida o'rganishga kuchli qiziqish paydo bo'ladi.

Bolaning har qanday muammo yoki ob'ektga bo'lgan qiziqishi to'plamga aylanishi mumkin. Mavzu bo'yicha to'plamlar juda xilma-xil bo'lishi mumkin: toshlar, mashinalar, kapalaklar, tugmalar, otkritkalar, mixlar, turli kompozitsiyadagi mato bo'laklari va boshqalar. Kognitiv faoliyat bolani ushbu sevimli mashg'ulotda qo'llab-quvvatlash, to'plamni qanday tashkil qilish va tasvirlashni taklif qilish, bolalar kolleksiyalarining turli ko'rgazmalarini tashkil etish muhimdir. Tajribalarda bilishning mantiqiy usullari sezilarli darajada rivojlangan: taqqoslash, tahlil qilish, umumlashtirish, turkumlashtirish, tasniflash.

So'nggi yillarda loyiha usuli bolalar bog'chasining o'quv jarayoniga faol kiritildi. Ushbu usul sizga ma'lumotni kichik qismlarga "bo'lish" imkonini beradi, bir qator eksperimentlar o'tkazadi va faoliyat shartlari va natijalari o'rtasidagi aloqalarni o'rnatadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar o'zlarining tadqiqot faoliyatidan, shuningdek, tayyor manbalardan (kitoblar, odamlar, internet manbalari) ma'lumot olishni o'rganadilar.

Masalan, "Dengiz nima?" loyihasida. siz sayyorada nima borligini bilib

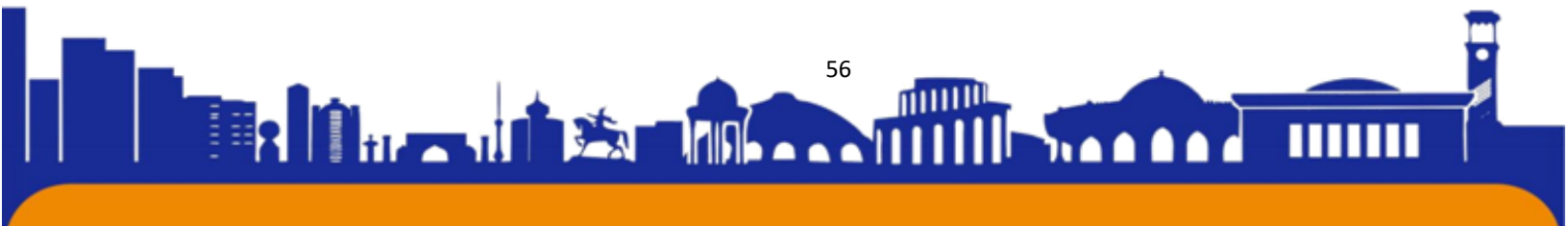
ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023

olishingiz mumkin: suv yoki quruqlik, dengiz qanday rangda (Oq, Qizil, Qora ...), nima uchun dengiz O'lik deb nomlanadi, qaysi suvda qog'oz qayiq tezroq namlanadi - chuchukmi yoki sho'rmi? Nima, sho'r suv? Suvda havo bormi? Nega baliq cho'kib ketmaydi? Nima uchun baliq rangi, o'lchami va shakli jihatidan juda farq qiladi? Tajriba o'tkazish va tayyor manbalardan ma'lumot izlash orqali javob izlash juda qiziq bo'lgan yana ko'p savollar mavjud. Va "Kartoshka!" loyihasida. oddiy kartoshkaning hayratlanarli xususiyatlari bilan tanishing: undan jele tayyorlashingiz, undan kirlarni kraxmallash uchun ishlatishingiz, undan elim tayyorlashingiz, u bilan kuyishlarni davolashingiz, butun dunyo bo'ylab yeyishingiz va hatto unga yodgorliklar o'rnatishingiz mumkin...

Loyihani amalga oshirish uchun siz nafaqat o'zingizning amaliy tadqiqotlaringizda ma'lumot olishingiz, balki boshqa mumkin bo'lgan ma'lumot manbalaridan ham foydalanishingiz mumkin: Kitoblar, o'quv teledasturlari, elektron resurslar, axborot manbalari sifatida odamlar.

Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashning o'ziga xos xususiyatlari shundaki, qobiliyatlari va qiziqishlari darajasi yuqori darajadagi mustaqillikka ishonishga imkon bermaydi. Shu sababli, bolalarning yo'naltirilgan qiziqishini rag'batlantirish uchun sharoit yaratishda kattalarning roli sezilarli darajada oshadi. Ammo shu bilan birga, o'qituvchi qoidaga rioya qilishi kerak: bola o'zi o'rganishi mumkin bo'lgan hamma narsani o'zi o'rganishi kerak. Bolalar loyihasini amalga oshirish orqali bola nafaqat ma'lumotni o'rganadi, balki uni o'zi olish va tahlil qilishni o'rganadi va keyin uni boshqalarga o'tkazadi.

Ijodiy topshiriqlar (savollar, vaziyatlar) ko'plab echimlarga ega (ular to'g'ri bo'ladi), lekin hal qilishning aniq algoritmi (ketma-ketligi) mavjud emas. Ushbu faoliyatda birinchi navbatda, ijodiy qobiliyatlarning muhim tarkibiy qismi sifatida zukkolik, aql-zakovat, tasavvur, ijodiy (divergent) fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan. Ular mavjud g'oyalarni boshqa faoliyat sharoitlariga o'tkazishga hissa qo'shadilar va bu xabardorlikni, bilimlarni o'zlashtirishni talab qiladi. Ijodiy muammolarni hal qilish jarayonida bola turli xil aloqalarni o'rnatishni, sababni ta'sirga ko'ra aniqlashni, stereotiplarni (ular allaqachon shakllana boshlagan) engib o'tishni, mavjud elementlarni (ob'ektlar, bilimlar, moddalar, xususiyatlar) birlashtirish, o'zgartirishni o'rganadi. Lekin eng muhimi, bunday muammolarni hal qilish

jarayonida bola aqliy mehnatdan, fikrlash jarayonidan, ijodkorlikdan, o'z imkoniyatlarini anglashdan zavqlana boshlaydi.

Tambergning ta'kidlashicha, bolalar uchun vazifalarni tanlashda ma'lum qiyinchiliklar mavjud. Agar vazifa oddiy bo'lsa, bola zerikadi, agar u murakkab bo'lsa, uni hal qilishdan bosh tortadi. Bu qismda "Birga yechamiz" rejimida o'tish kerak. Bu bolada o'ziga ishonch, maqsad qo'yishda jasorat uyg'otadi va kattalar bilan muloqot qilishdan zavq bag'ishlaydi.

Ijodiy vaziyatga misol Yu.G'. Tamberg "Tasavvur qiling-a, siz cho'l oroldasiz va sizda kerakli buyum yo'q, lekin bir xil ishni turli yo'llar bilan qilish mumkinligini bilasiz. Agar sizda bolg'a bo'lmasa, qanday qilib mixni bolg'acha urish mumkinligini o'ylab ko'ring? Agar savat bo'lmasa, o'rmondan rezavor mevalarni qanday olib kelish mumkin? Agar sizda muntazam suzish moslamalari bo'lmasa, ko'lda suzish uchun nima yoki nimadan foydalanishingiz mumkin? Men chizishni juda xohlayman, lekin bo'yoqlar, qalamlar yoki qog'ozlar yo'q. Siz nimani chizishingiz mumkin?" Kattalar va bolalar bilan birgalikdagi muhokamada ob'ektlarning zaruriy xususiyatlarini hisobga olgan holda, mumkin bo'lgan almashtirish variantlari aniqlanadi.

O'quv jarayoniga ijodiy topshiriqlar, vaziyatlar va savollarni kiritish natijasi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, turli xil xususiyatlar, aloqalar va munosabatlar haqidagi g'oyalarni aniqlashtirish va chuqurlashtirish, tashabbuskorlikni, mustaqillikni, o'z qobiliyatiga ishonchni rivojlantirishdir shu bilan birgalikda bolada aqliy mehnat va muloqotdan, hazil va zavqlanish hissi uygonadi

Ta'lim va tadqiqot faoliyatini tashkil qilishda oila bebaho yordam berishi mumkin. Ota-onalar farzandiga eksperimentlar o'tkazish, turli manbalardan ma'lumot tanlash va boshqalarga taqdim etish uchun ma'lumotni tashkil qilishda yordam berishlari mumkin. Ammo ota-onalar bolaning o'z imkoniyatlarini hisobga olgan holda buni har doim ham to'g'ri qila olmaydi. Shuning uchun o'qituvchi uchun oila bilan ishlash foydali bo'ladi, shu jumladan

- uyda tajriba o'tkazish bo'yicha ota-onalarga maslahat berish
- uyda tajriba o'tkazish uchun tajribalar burchagini tashkil qilish
- uyda ko'rish uchun turli mavzulardagi audio va video tadqiqot materiallarni bo'lishi
- parallel tajribalar (bolalar bog'chasida va uyda)

□ muzeylar va ko'rgazmalarga birgalikda tashrif buyurish bo'yicha tavsiyalar (ota-onalar va bolalar).

Ta'lim muassasasining rivojlanish muhiti bolaning sub'ektiv tajribasini rivojlantirish manbai hisoblanadi. Uning har bir tarkibiy qismi bolaning tashqi dunyo bilan bilish va o'zaro ta'sir qilish vositalari va usullarini o'zlashtirish tajribasini, yangi faoliyat turlari uchun motivlarning paydo bo'lishi tajribasini, kattalar va tengdoshlar bilan muloqot qilish tajribasini rivojlantirishga yordam beradi. Mavzuning muhitining, predmet holatining muammoli tabiati bolalarda savollar tug'diradi, ularning tashabbusi, tasavvurini oziqlantiradi, ijodkorlikni rag'batlantiradi, o'z harakatlarini tanlashda erkin bo'lishga, faoliyatni mustaqil tashkil etishga, taqqoslash, tahlil qilish, kuzatish, tajriba, modellashtirish va yangi natijalar olishga yordam beradi.

Bolalar bog'chasida maktabgacha yoshdagi bolalarning atrofdagi dunyoni o'zlashtirish tajribasi boyitiladi. Guruhning predmetli muhitida turli xil modellar kabi bilish vositalari taqdim etilishi kerak mavzu standartlari va ijtimoiy xulq-atvor standartlari (spektrning ranglari, geometrik shakllar), ko'chada o'zini tutish qoidalari tasvirlangan rasmlar, bolalar va kattalar bilan muloqot qilish qoidalari va boshqalar), belgilar (masalan, raqamlar, yo'l belgilari, yo'nalish belgilari) , ramzlar (masalan, O'zbekiston gerbi va bayrog'i).

Guruhda siz "sezgi markaz" ni tashkil qilishingiz mumkin - bu turli xil sezgilar yordamida idrok etilishi mumkin bo'lgan ob'ektlar va materiallar tanlangan joy. Masalan: musiqa asboblari, shovqinli narsalar eshutilishi mumkin; kitoblar, rasmlar, kaleydoskoplarni ko'rish mumkin; xushbo'y moddalar solingan idishlar, parfyum shishalarini hididan aniqlash mumkin.

Didaktik o'yinlar orasida, birinchi navbatda, ob'ektlarni turli xil xususiyatlari (rangi, shakli, o'lchami, materiali, funktsiyasi) bo'yicha taqqoslash, xususiyatlari bo'yicha guruhlash, qismlardan bir butunni qayta yaratish uchun o'yinlar bo'lishi kerak, turli xil xususiyatlar bo'yicha , raqamlari bo'yicha, hisoblash o'yinlari. Kitob burchagida badiiy adabiyot bilan bir qatorda maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ma'lumotnoma, o'quv adabiyotlari, umumiy va tematik ensiklopediyalar bo'lishi kerak. Yaxshi tasvirlangan kitob maktabgacha yoshdagi bola uchun yangi qiziqishlar manbai bo'ladi. O'qituvchi bolalarga kitobdan qanday qilib eng murakkab va qiziqarli

savollarga javob olish mumkinligini ko'rsatadi. Mazmunli muhit bolaga yangi ma'lumotlarni o'zlashtirish va qo'llash imkoniyatini beradi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrda "2017-2021-yillarda Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida"gi PQ 2707-son qarori 20-bet
2. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari 3032-son 03.07.2018 1-7 bet
3. "Ilk qadam" MTM ning davlat o'quv dasturi 2018-yil Toshkent.106-107bet
4. Umumiy psixologiya P.I.Ivanov, M.E.Zufarova. Toshkent 2008 73-74
5. Bolalarni tabiat bilan tanishtirish metodikasi (o'quv qo'llanma) Sh.A.Sodiqova, M.A.Rasulxo'jaeva Toshkent, 2013.43-bet
6. Pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi darslik B.Xodjayev, A.Choriyev, Z.Saliyeva Toshkent, 2018.70-bet
7. Innovatsion ta'lim jarayonida bolalarda ekologik tushuncha va tasavvurlarini shakllantirish Pulatova D.T maqola "Zamonaviy ta'lim" 2016-yil.44-bet
8. Poddyakov A.N. Izlanish xulq-atvori: kognitiv strategiyalar, yordam, qarama-qarshilik, ziddiyat. 2-nashr, rev. va qo'shimcha - M.: PER SE, 2006 yil.
9. Poddyakov N. N. Tug'ilgandan olti yoshgacha bo'lgan bolaning aqliy rivojlanishi va o'zini o'zi rivojlantirish. – M.: "Sfera" savdo markazi; Sankt-Peterburg: Rech, 2010 yil
10. Savenkov A.I. Ta'limga tadqiqot yondashuvining psixologik asoslari: Darslik. - M.: Os - 89, 2005 yil.
11. Tamberg Yu.G. Bolaning ijodiy tafakkurini rivojlantirish. – Sankt-Peterburg, nutq. 2002 yil